

Kweken van voedseldieren

Het aanbieden van een afwisselend voedselaanbod is van groot belang voor het gezond houden van kameleons. Vaak is het aanbod in de lokale reptielenzaak beperkt en bovendien kan het kopen van voedseldieren bij het hebben van meerdere kameleons aardig in de papieren lopen. Een aantal voedseldieren is echter ook eenvoudig zelf te kweken. Voordeel daarbij is dat ook de voedingswaarde dan grotendeels zelf kan worden bepaald.

In dit deel tips voor het kweken van een aantal voedseldieren geschreven door meerdere auteurs. Andere kweekmethodes zijn vanzelfsprekend ook mogelijk, maar deze 'recepten' hebben zich in de praktijk bewezen.

Fruitvliegen

Fruitvliegen vormen een belangrijk voedsel voor met name dwergkameleons en pasgeboren kameleons.

Benodigd voor fruitvliegenkweek: 1 liter witte wijn (goedkope soort), 1 kg haveremout en 1 liter water. Dit alles gaat in een bak en wordt met een mixer goed gepureerd. Daarna wordt het mengsel (in verband met het gisten) een uur weggezet. Daarna wordt alles in porties verpakt en ingevroren.

In de potjes voor de fruitvliegenkweek wordt ongeveer 2-3 cm van het mengsel (de voedingsbodem) gedaan en een stukje als een harmonica opgevouwen karton.

Dit wordt ongeveer drie uur weggezet, zodat het overtollige vocht in het karton kan trekken. Er worden voldoende fruitvliegen in de pot gedaan (te

weinig kan leiden tot schimmelvorming) en vervolgens worden de potten weggezet bij een temperatuur van ongeveer 24 graden in een bak met water en wat afwasmiddel, dit om overlopen van mijten tegen te gaan.

Springstaartjes en tropische pissebedden

- Springstaartjes (*Collembola*)
- Tropische pissebedden (*Trichorhina tomentosa*)

Gebruik plastic bakjes met afgesloten deksel (zonder gaatjes) met een inhoud van ongeveer 2,5 liter. Als bodem een laagje van ca 4-5 cm dikke cocopeat. Voor de springstaarten erin gaan, zet je het bakje met de cocopeat erin eerst even twee minuten in de magnetron; alle ongemak dat eventueel in de grond zit, is dan wel dood. Als alles afgekoeld is, bevochtig je de grond licht met een bloemenspuit met water, en doe je de springstaarten erin.

Springstaartjes

Furcifer pardalis eet sprinkhaan.

Leg ook een stukje van een turfplaatje, of een stukje boomschors in het bakje. De springstaartjes gaan hierop zitten, wat het voeren gemakkelijk maakt (turfplaatje eruit halen, en de springstaartjes eraf schudden). Maak iedere dag de bakjes open, om iets Brinta te voeren, ook komt er dan nieuwe zuurstof in de bakjes (er zitten immers geen gaatjes in het deksel). Brinta is een voerplekje ter grootte van een muntstuk van twee euro. Voer niet te veel, want dan gaat het schimmelen, wat zuurstof uit het bakje onttrekt. Voeren kan eventueel om de twee dagen, niet langer

Tropische pissebedden

wachten in verband met zuurstofschaarste. Plaats de kweekbakjes in een grotere bak, gevuld met water en iets afwasmiddel. Dit om mijten tegen te gaan. Tropische pissebedden worden op dezelfde manier gekweekt – alleen hier zitten wel gaatjes in het deksel! Ook geef je ze af een toe een plakje komkommer. Doe dit niet te vaak, anders wordt de bodem te nat. Houd de temperatuur van de bakjes rond de 25 graden.

Gewone pissebedden

Neem een niet te groot bakje, lengte is belangrijker dan de hoogte. Knip uit het deksel een stuk en lijm hier horrengaas in voor de zuurstoftoevoer.

Neem bosgrond of gewoon tuinaarde (niet bemest met kunstmest) en doe er wat takjes of iets dergelijks in waar ze in de aarde kunnen kruipen. Als bosgrond wordt gebruikt zit er vaak meteen al een portie springstaarten gratis bij!

Als voer gebruik je de korrels die door de commerciële aardwormen-vermeerderingsbedrijven worden gebruikt of vlokkenvoer voor (vijver-)vissen. Strooi een kleine hoeveelheid op de aarde.

Zoek pissebedden: keer wat stronken en stenen om

Pissebed. Foto KVN.

en je vindt ze ongetwijfeld. Dat is dan de opstartgroep. Neem wat schors en maak het vochtig, dan zullen ze zich bij voldoende warmte (kamertemperatuur is voldoende) snel vermeerderen. Het duurt bij kamertemperatuur ongeveer twee tot drie weken totdat er een complete cyclus van eieren tot volwassen pissebedden is. Zorg dat het bakje niet te vochtig wordt (controleer dit regelmatig) in verband met schimmelvorming.

Krekels

Om een krekelleek te starten is het volgende nodig: één of meer bakken van bijvoorbeeld glas, plastic of geplastificeerd spaanplaat. Glazen of plastic aquariums zijn prima. Het aantal bakken is afhankelijk van het aantal krekels dat men wil kweken.

Verwarming: Met behulp van een lamp (25–40 Watt) of een warmtemat/kabel onder de bak. Belangrijk is dat de temperatuur in de kweekbak rond de 30°C ligt. Pas daar je verwarming op aan. De temperatuur regelen door middel van een thermostaat of tijdklok.

Lampjes zijn te bevestigen door aan bovenkant van de plastic bak met een hete schroevendraaier een gaatje te smelten dat precies groot genoeg is om een elektriciteitsdraad door te doen, waar een fitting met lamp aan bevestigd kan worden.

Bij glazen bakken kun je aan de bovenkant een stukje glas vervangen door een aluminium plaatje met piepkleine gaatjes.

Bodembedekking: Kan bestaan uit een dun laagje metsel- of schelpenzand, zemelen. Sommige van onze leden gebruiken helemaal geen bodembedekking meer. Dit kan alleen als je de kweekbak

Furcifer pardalis (Nosy Be) eet een rozenkever. Foto Kevin van Doesburg.

van onderen verwarmt en juist zo warm hebt, dat er geen condensvorming kan plaats vinden.

Een dun laagje (droog gehouden) van enkele millimeters dik volstaat en is, buiten dat het voor de krekels comfortabeler is om op te lopen, ook gemakkelijk om eventueel overtollig vocht op te nemen dat in de container is gekomen.

Doosje om eitjes af te zetten: een krekel- of bamidoosjes, gevuld met vochtige cocopeat.

Starten van een krekelkweek: Afhankelijk van het aantal te kweken krekels wordt het benodigde aantal volwassen krekels in de kweekbak(ken) gedaan (minimaal de inhoud van drie goed gevulde krekeldoosjes) Ideaal is de verhouding van ongeveer één mannetje op vier vrouwtjes. Voor alle duidelijkheid: mannetjes hebben vleugels die tot ongeveer halverwege het lichaam komen en vrouwtjes hebben helemaal geen vleugels; vrouwtjes zijn te herkennen aan hun legboor. Vanaf 'maatje zes' groeit de legboor van een klein zwart streepje uit tot een legboor van een kleine twee centimeter.

Voer de krekels o.a. visvoer (vlokken), kuikenkorrels, haveremout, zevengranenmeel en geef ze daarbij een stukje sinaasappel, mandarijn of appel als 'drinken.' Dit werkt beter dan een bakje water, omdat krekels daar een rommeltje van maken. Bovendien zitten er in vruchten nog vitamines ook.

Vervang na twee, hooguit drie, dagen het krekelbamidoosje door een nieuw doosje met cocopeat. Door het om de paar dagen vervangen van de doosjes voorkom je dat je straks allemaal verschillende maten jongen door elkaar krijgt.

Doe een deksel op de bakjes met eieren en zet ze in een lege verwarmde bak. Controleer de bakjes dagelijks. Worden ze te droog, sproei ze dan heel licht.

Afhankelijk van de temperatuur komen de jonge krekels na 7-10 dagen uit. Het uitkomen neemt ongeveer een week in beslag. Maak dan de doosjes met cocopeat leeg in een grote emmer. Na verloop van tijd is de cocopeat opnieuw te gebruiken. Na ongeveer zes tot acht weken zijn de jonge krekels uitgegroeid tot volwassen dieren.

Met een kweekgroep kun je blijven kweken tot ze dood gaan, maar het is beter om van tijd tot tijd je kweekgroep op te voeren en met een ander stel krekels verder te gaan.

Argentijnse kakkerlak (*Blaptica dubia*). Foto KVN.

***Blaptica dubia* (Argentijnse kakkerlak)**

De *Blaptica dubia* is afkomstig uit het tropisch regenwoud van Argentinië. Beide geslachten worden tussen de 40 en 45 mm groot. Het verschil tussen man en vrouw is duidelijk zichtbaar doordat volwassen mannen lange vleugels hebben welke bij de vrouwen ontbreken. Beide geslachten kunnen echter niet vliegen. De *dubia's* zijn tot ze volwassen zijn voornamelijk grijs/bruin gekleurd. De volwassen exemplaren zijn zwart/bruin/oker.

De vrouwtjes leggen om de zes weken een eipakket met 15 tot 30 eieren. Dit eipakket dragen ze (inwendig) met zich mee tot het uitkomt. De jonkies hebben (afhankelijk van de temperatuur) tussen de 3 en 6 maanden nodig om geslachtsrijp te worden.

Het kweken van deze kakkerlak brengt weinig problemen met zich mee. Het belangrijkste is de temperatuur, deze mag namelijk niet onder de 25 graden komen en niet boven de 35 graden. Een koelere temperatuur is voor korte termijn geen probleem maar op lange termijn sterven de kakkerlakken door de lage temperaturen. Kweekbakken kunnen worden verwarmd met bijvoorbeeld een warmtekabel die onder de bakken ligt.

Als kweekbakken maak ik gebruik van glazen bakken met een formaat van: 40x20x30 (lxbxh). Op deze bakken hebben wij een deksel gemaakt van MDF hout waarin een groot gat is gezaagd en RVS gaas in is gespannen. Dit zorgt ervoor dat er altijd voldoende frisse lucht in de bakken komt, en mocht het te warm worden kan de warmte altijd uit de bak, waardoor er geen vocht in de kweek komt. De enige 'inrichting' waar ik gebruik van maak zijn 3 grote stukken van eiertray.

Een groot voordeel is dat deze kakkerlakken totaal geen behoefte hebben aan luchtvochtigheid. Het is

Furcifer pardalis-vrouw schiet op prooi. Foto Rob D'heu.

dus goed te doen om ze in geheel droge bakken te houden waardoor er geen gevaar is op schimmels en gevaarlijke mijten. De vochtbehoefte is ook helemaal niet hoog, ze kunnen 6 weken overleven zonder vocht. Dit is natuurlijk niet aan te raden.

Als voedsel kan je deze kakkerlakken zo goed als alle natuurlijk voedsel geven. Zelf geef ik voorkeur aan voornamelijk 'droog' voedsel zoals: haverhout, zemelen, visvoer, meel enz.

Daarnaast geef ik twee maal in de week ook 'nat' voedsel. Dit kunnen zo goed als alle soorten groenten en fruit zijn. Ik maak voornamelijk gebruik van wortels omdat deze niet gaan schimmelen door de warmte maar indrogen mochten ze niet worden opgegeten. Echter ieder ander soort groente of fruit is ook welkom. Andere soorten 'nat' voedsel die ik gebruikt heb zijn: sinaasappel, appel, peer, sla en bamboe.

Bij het opzetten van een kleine kweek volstaat het om 1 enkele bak te hebben waar alle dieren in gehouden worden. Zelf vind ik het echter fijn om mijn dieren gesplitst te hebben op formaat. Dit maakt het eenvoudig om een bepaald formaat voedseldier te kiezen maar zorgt er ook voor dat ingeschat kan worden wanneer volwassen dieren aan het einde van hun leven komen en deze gevoerd kunnen worden. Het splitsen van de dieren op formaat deed ik in het begin heel enthousiast met de hand door alle volwassen dieren bij de jonkies

weg te vangen. Dit werd echter naar mate de kweek groter werd een vervelende en tijdrovende taak.

Hiervoor heb ik zelf roosters gemaakt waar de jonkies doorheen gaan en de volwassen dieren niet. Door 1 maal in de 4 weken al mijn dieren zo te splitsen is het eenvoudig om al dieren op formaat te selecteren.

De *dubia's* hebben vele voordelen als voedseldier. Het formaat van een pasgeboren *dubia* is gelijk aan een volwassen pissebed en een volwassen exemplaar is om en nabij de 4,5 cm. Alle stadia van deze kakkerlak voldoen dus prima als voedsel voor onze kameleons. Een ander voordeel is dat deze kakkerlakkensoort niet tegen glas op kan lopen of vliegen. Dit zorgt ervoor dat ze niet snel zullen ontsnappen. Mochten ze alsnog ontsnappen is de kans klein dat ze een plaag gaan vormen. Het zijn namelijk tropische dieren die langzaam sterven bij een te lage temperatuur (onder de 25°C) en zich dan niet meer voortplanten. Door ze zelf te kweken is het ook goed in de hand te houden wat de voedingswaarde is van deze dieren. Hoe meer divers de kakkerlakken worden gevoerd hoe beter het is voor de kameleons. Ik voer mijn kameleons evenveel kakkerlakken als krekels.

Het kweken van treksprinkhanen

Nodig: Een glazen terrarium van 45x30x50 cm (lxbxd). De wanden met dunne kurkplaat beplak-

ken. Enkele dunne takjes erin. Lampje van 25 watt. Dit geeft een temperatuur van rond de 30°C. Bamibakje bijna helemaal gevuld met natte turf-molm.

Zet in het terrarium zes volwassen sprinkhaan-vrouwtjes (bruinige kop) en drie mannetjes (gele kop). Voer ze vers gras. Vooral het bredere, lint-vormige gras heeft hun voorkeur. In de winter kan ook gesneden boerenkool (goed laten drogen is noodzakelijk) gevoerd worden.

Zorg dagelijks dat het bakje met turfmolm goed vochtig blijft. De vrouwtjes zetten daar hun eieren in af. Na drie weken worden de volwassen dieren uit het terrarium gehaald. De sprinkhanen die eieren gelegd hebben gaan terug in het terrarium met volwassen sprinkhanen.

Eén à twee weken later, afhankelijk van de temperatuur, komen de eerste jonge sprinkhanen uit. In totaal duurt het uitkomen een week of drie. Ook tijdens het uitkomen moet het bakje met turfmolm iedere dag vochtig gehouden worden. Na drie à vier weken kan het bakje met turfmolm uit het terrarium gehaald worden. De jonge sprinkhanen eten direct gras. Ze vervellen regelmatig en groeien behoorlijk hard.

Een maand nadat de eersten uitgekomen zijn, zijn de zo groot, dat ze vrij gemakkelijk gevangen kunnen worden, zonder bang te moeten zijn dat ze doodgeknepen worden..

Sprinkhaan *Lovusta migratoria*. Foto KVN.

Ze komen dan in een terrarium van 45x60x50cm (lxbxd). Op dezelfde manier ingericht als het hiervoor besproken terrarium. Daar blijven ze tot de laatste vervelling naar volwassen sprinkhaan.

Met een beetje ervaring is aan de bouw vrij snel zien wat mannetjes en vrouwtjes zijn. Mannetjes zijn iets kleiner van bouw en hebben het achterlijf niet helemaal tot aan het eind van de vleugels. Bij de meeste vrouwtjes loopt het achterlijf tot aan het einde van de vleugels. Het achterlijf is ook wat dikker dan bij de mannetjes.

Na enkele weken worden de koppen van de mannetjes wat gelig en die van de vrouwtjes zijn bruinig van kleur. Afhankelijk van de grootte van de terrariumdieren kunnen sprinkhanen in alle maten als voedseldier gevoerd worden.

Chamaeleo melleri eet een sprinkhaan. Foto Suzanne Boom.

